

**การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านบาโฮย ตำบลบาโฮย
 อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา**

**The Community Participation in Waste Management of Ban Bahoi,
 Bahoi Sub-district, Sabayoi District, Songkhla Province**

พระสุชาติ สุชาโต ชุ่นสุย¹ และ วันพิชิต ศรีสุข²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนบ้านบาโฮย หมู่ที่ 1 ตำบลบาโฮย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่าง คือหัวหน้าครัวเรือนในชุมชน จำนวน 214 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัย พบว่า

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนในด้านการวางแผน และการปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44, 3.66$ ตามลำดับ) ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) ทั้งนี้การเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การจัดการขยะ

Abstract

This study aimed to study the level of participation in waste management of people in Ban Bahoi community, Village No. 1, Bahoi Sub-district, Sabayoi District, Songkhla Province. Sample were 214 household heads, collecting data by using questionnaires with the rating scale of 5 levels Analyze the data with percentage, mean and standard deviation.

Results of the study revealed that, Participation in community waste management in planning and practice there was a high level of average value ($\bar{X} = 3.44, 3.66$ respectively). As for participation in evaluation the average value is at a medium level ($\bar{X} = 3.20$). In order to increase the efficiency of the participation, there should be a workshop for the people to participate in the

¹ นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

management of the garbage in every step from the planning of the operations and the evaluation

Keywords: participation, waste management

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

การขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายพื้นที่ได้ประสบปัญหาไม่สามารถจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขาดการบริหารจัดการที่ดีขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสม และเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการ ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลจำเป็นต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้น เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น สมาชิกในครัวเรือนแต่ละครัวเรือนควรตระหนักในปัญหาขยะมูลฝอยสร้างจิตสำนึกให้แก่ตนเอง ให้รู้จักรับผิดชอบในการลดปริมาณขยะมูลฝอยแยกขยะมูลฝอยและนำ ขยะมูลฝอยมาใช้ใหม่ ซึ่งเป็นความท้าทายจุดเปลี่ยนพฤติกรรม ความรู้สึกของคนทุกคนที่อดีตเคยคิดว่าการเก็บขยะการแยกขยะ ไม่ใช่หน้าที่ของเรา วันนี้ขยะคือภารกิจของเราทุกคนบนโลกใบนี้ความไม่รู้ของผู้คนทั้งหลายที่ร่วมกัน ทิ้งขยะออกมาจากบ้าน คิดแต่เพียงว่า จะโยนสิ่งสกปรกต่าง ๆ ให้พ้นบ้านไปแล้วในบ้านเราจะเกิดความสะอาด ขยะที่พ้นจากประตูบ้านทุกหลังออกไป ขยะเหล่านั้นไปสร้างผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม กลายเป็นหมันหันทภัย ความเลวร้าย ที่สะสม มากจนกลายเป็นวิกฤตการณ์วิบัติของโลก ที่ทุกคนไม่อาจปฏิเสธได้ (ปัญหาโลกร้อน) ถึงเวลาแล้วที่ภารกิจของการจัดการขยะด้วยสองมือของคนทุกคน วิธีการแบบง่าย ๆ และการสร้างความตระหนักในความรับผิดชอบต่อทางสังคม (สมไทย วงษ์เจริญ, 2551) ทำให้ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม 4 มิติได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วม เสียสละในการพัฒนา รวมทั้ง ลงปฏิบัติตามที่ตัดสินใจ 3) การมี ส่วนร่วมในการแบ่งเป็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจาก การดำเนินงาน และ4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ การจัดการขยะมูลฝอย ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องมีผู้เกี่ยวข้องหลักที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่นและผู้นำ องค์กรบริหารท้องถิ่น (ผู้นำกระบวนการปฏิบัติดำเนินงาน) ประชาชน (ชุมชนในท้องที่ และครัวเรือน) และภาคเอกชนเพื่อให้ขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดการขยะมูลฝอยที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างมี

ปัญหาการจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลายแห่งกำลังประสบอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเก็บขนไม่หมด มูลฝอยตกค้าง วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย อย่างไม่ถูกต้อง หรือไม่มีที่ดินสำหรับการกำจัดขยะมูลฝอย ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สะสมมานาน และมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของ ปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนมีการจับจ่ายใช้สอยสินค้ามาใช้มากขึ้นและเพิ่มปริมาณการผลิตมูลฝอยข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการลงทุนและปรับปรุงระบบ ระบบเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ (พีรยา วัชรวิทย์, 2556)

ชุมชนบ้านบาไทย หมู่ที่ 1 ตำบลบาไทย อำเภอสระบัว้อย จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่ม ในจำนวนทั้งหมด 5 หมู่บ้าน ของตำบลบาไทย ซึ่งชุมชนบ้านบาไทยมีพื้นที่ประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร ปัจจุบันประสบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของขยะ สาเหตุก็มาจากการเพิ่มขึ้นจำนวนของประชากร ทำให้ขยะเพิ่มมากขึ้นชุมชนตามประชากร ในชุมชน จากฐานข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลบาไทย (2562) พบว่า ชุมชนบ้านบาไทยมีอาชีพเป็นเกษตรกรเป็นหลัก ประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ อาชีพอื่น ๆ 5 เปอร์เซ็นต์ ชุมชนบาไทยมีจำนวนครัวเรือน 475 ครัวเรือน มีประชากรชาย/หญิงรวมทั้งหมด 950 คน มีขยะเฉลี่ย 2 ตันต่อสัปดาห์ เฉลี่ยขยะต่อครัวเรือน 285.7 กิโลกรัมต่อสัปดาห์ มีการจัดเก็บขยะสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ลักษณะขยะมี 2 ประเภทหลักๆ ขยะประเภทที่ 1 คือ วัสดุสังเคราะห์

เช่น ถุงพลาสติก โฟม กระจกวัตถุเคมี เฉลี่ย 42 เปอร์เซ็นต์ต่อสัปดาห์ ขยะประเภทที่ 2 คือ ขยะธรรมชาติ เช่น เศษวัสดุทางการเกษตร ใบไม้ เปลือกพืชต่าง ๆ 58 เปอร์เซ็นต์ต่อสัปดาห์ มีถึงขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งไว้ทุกครัวเรือน มีรถจัดเก็บขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบาโฮยให้ความสะดวกในการกำจัดขยะ โดยขยะที่เก็บรวบรวมตามครัวเรือนขององค์การบริหารส่วนตำบลบาโฮย และจะนำไปทำการฝังกลบในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบาโฮยที่เตรียมไว้

ปัญหาในการจัดการขยะ ประชาชนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะ รถเก็บขยะมีไม่เพียงพอในการขนย้ายขยะรวมถึงประชาชนในชุมชนไม่มีการคัดแยกขยะคือนำขยะมาทิ้งรวมกันโดยมากใช้วิธีนำมากอง ๆ ไว้จึงทำให้สัตว์ต่าง ๆ เช่น สุนัข แมว ไก่ และสัตว์อื่น ๆ มากุ้ยเหยียบขยะเหล่านั้นทำให้การจัดเก็บขยะไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ จึงทำให้เกิดปัญหาขยะเรี่ยราดทำให้สกปรกในบริเวณชุมชน อีกทั้งชุมชนขาดความตระหนักในการทิ้งขยะสิ่งเหล่านี้จึงเกิดปัญหา และทำให้เกิดการขยายตัวของเชื้อโรคต่าง ๆ ทำให้ส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านบาโฮย ตำบลบาโฮย อำเภอสระบัว้อย จังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนบ้านบาโฮย หมู่ที่ 1 ตำบลบาโฮย อำเภอสระบัว้อย จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลเป็นประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทนครัวเรือนในชุมชนบ้านบาโฮย ตำบลบาโฮย อำเภอสระบัว้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 475 ครัวเรือน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 43) ได้จำนวน 214 ครัวเรือน

เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านบาโฮย หมู่ที่ 1 ตำบลบาโฮย อำเภอสระบัว้อย จังหวัดสงขลา โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- มีส่วนร่วมมากที่สุด ให้ 5 คะแนน
- มีส่วนร่วมมาก ให้ 4 คะแนน
- มีส่วนร่วมปานกลางให้ 3 คะแนน
- มีส่วนร่วมน้อย ให้ 2 คะแนน
- มีส่วนร่วมน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปให้โดยตรงด้วยตนเอง พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม โดยให้โอกาสผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำแบบสอบถามอย่างอิสระ จากนั้นเก็บรวบรวมแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จะวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แจกแจง ความถี่ จำนวนค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมของประชาชนการชยะของชุมชน จะวิเคราะห์แยกเป็นในด้านของ พฤติกรรม วิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อวิเคราะห์ตามระดับการมีส่วนร่วม แล้วนำข้อมูลมาแปรค่าเฉลี่ยพฤติกรรมของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อระดับพฤติกรรม ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.24 – 5.00 มีส่วนร่วมมากที่สุด	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.43-4.23 มีส่วนร่วมมาก	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.62-3.42 มีส่วนร่วมมาก	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.61 มีส่วนร่วมน้อย	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

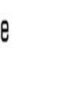
3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการชยะของชุมชนบ้านบาไทย หมู่ที่ 1 ตำบลบาไทย อำเภอบ้านไถ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูลทั่วไป	ความถี่ (214 คน)	ร้อยละ
1. เพศ	เพศชาย	96	44.9
	เพศหญิง	118	55.1
2. อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	19	8.9
	26-35 ปี	57	26.7
	36-45 ปี	68	31.8
	มากกว่า 45 ปี	70	32.7
3. ระดับการศึกษา	ระดับประถม	74	34.6
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	18	8.4
	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	54	25.2
	ระดับอนุปริญญา	18	8.4
	ระดับปริญญาตรี	44	20.6
	อื่น ๆ	6	2.8
4. อาชีพ	นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	8	3.7

ข้อ	การมีส่วนร่วมการจัดการขยะของชุมชน	\bar{X}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
7	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในชุมชน	3.42	1.132	ปานกลาง
รวม		3.44	1.089	มาก

จากตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนด้านการวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญสาเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนที่ต้องได้รับการแก้ไขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ($\bar{X} = 3.53$) ในขณะที่การให้ข้อมูลที่จำเป็นในการประชุมวางแผนขั้นตอนในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และการมีส่วนร่วมในการได้รับข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.36$)

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนด้านการร่วมปฏิบัติ

ข้อ	การมีส่วนร่วมการจัดการขยะของชุมชน	\bar{X}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ท่านไม่ทิ้งขยะลงลำคลองหรือใต้ถุนบ้าน ทำให้คลองสะอาด	4.33	0.923	ปานกลาง
2	ท่านใช้ถุงผ้า ปิ่นโต หรือตะกร้า เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติกหรือกล่องโฟม	3.95	0.973	มาก
3	ท่านคัดแยกขยะ เช่น เศษกระดาษ พลาสติก ขวดแก้ว หรือขยะมีพิษก่อนทิ้งลงถังขยะ	3.94	1.017	มาก
4	ท่านทิ้งขยะลงถังขยะในแต่ละประเภทของขยะที่หน่วยงานในท้องถิ่นจัดเตรียมไว้ให้	3.96	1.056	มาก
5	ท่านลดขยะมูลฝอย เช่น ขวด พลาสติก หรือถุงพลาสติกที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่	3.91	1.035	มาก
6	ท่านคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนแล้วนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้	3.77	1.159	มาก
7	ท่านชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านร่วมมือกันแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน	3.64	1.117	มาก
8	ท่านบริจาคเงินหรือสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน	3.35	1.172	ปานกลาง
9	ท่านมีส่วนร่วมในการณรงค์และร่วมเก็บขยะมูลฝอยในชุมชน	3.58	.979	มาก
10	ท่านเข้ารับการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	3.21	1.108	ปานกลาง
รวม		3.76	1.0539	มาก

จากตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนด้านการร่วมปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การทิ้งขยะลงถังขยะในแต่ละประเภทของขยะที่หน่วยงานในท้องถิ่นจัดเตรียมไว้ให้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมาเป็นการใช้ถุงผ้า ปิ่นโต หรือตะกร้า เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก หรือกล่องโฟม ($\bar{X} = 3.95$) ในขณะที่การเข้ารับการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$)

ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนด้านร่วมประเมินผล

ข้อ	การมีส่วนร่วมการจัดการขยะของชุมชน	\bar{X}	S.D	ระดับการมีส่วนร่วม
1	ท่านแจ้ง อบต. ทันทีที่รถขยะไม่มาจัดเก็บตามเวลา	3.38	1.180	ปานกลาง
2	ท่านมีส่วนร่วมในการทำเกณฑ์ประเมินผลการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอย	3.18	1.247	ปานกลาง
3	ท่านเป็นคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการจัดการขยะ	2.87	1.247	ปานกลาง
4	ท่านมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการดำเนินการจัดการขยะของหน่วยงานต่าง ๆ	3.17	1.263	ปานกลาง
5	ท่านได้รับทราบผลการประเมินผลการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.24	1.273	ปานกลาง
6	ท่านช่วยประชาสัมพันธ์ผลการประเมินการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	3.27	1.244	ปานกลาง
7	ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการจัดการขยะในชุมชน	3.21	1.203	ปานกลาง
8	ท่านแจ้งให้ผู้นำชุมชนทราบเมื่อพบถังขยะชำรุด หรือมีกองขยะที่สร้างมลภาวะในชุมชน	3.27	1.207	ปานกลาง
รวม		3.20	1.233	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนด้านร่วมประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การแจ้ง อบต. ทันทีที่รถขยะไม่มาจัดเก็บตามเวลามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมาเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ผลการประเมินการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และการแจ้งให้ผู้นำชุมชนทราบเมื่อพบถังขยะชำรุด หรือมีกองขยะที่สร้างมลภาวะในชุมชน ($\bar{X} = 3.27$) ส่วนการมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการดำเนินการจัดการขยะของหน่วยงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.17$)

The 7th National Conference
Nakhonrachasima College

วันเสาร์ที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

อภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนบ้านบาไทย ตำบลบาไทย อำเภอสระบัว้อย จังหวัดสงขลา พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทั้งสามระดับคือ ระดับการวางแผน ระดับการปฏิบัติ และระดับการประเมินผล ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วม ถวิลวดี บุรีกุล (2548) อธิบายว่าเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ 1) มีอิสรภาพ หมายถึง ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม 2) มีความเสมอภาค ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิทำเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ และ 3) มีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ รุ่งกานต์ พลายแก้ว และ ประภัสสร อักษรพันธ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่องผลของการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดทำเป็นโครงการบริหารา พฤติกรรมการจัดการขยะจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมในเขตเทศบาลตำบลบ้านนา เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยการจัดการที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินสถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอย 2) การวางแผนการจัดการขยะมูลฝอย 3) การปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย และ 4) การติดตามผลการจัดการขยะมูลฝอย จัดทำโดยคณะกรรมการการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งมาจากเทศบาล ผู้นำชุมชน และตัวแทนครัวเรือน ปริมาณขยะมูลฝอยหลังจากการดำเนินการมีแนวโน้มลดลง กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 67.93 และมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยรวมอยู่ในระดับสูงร้อยละ 75.47 จุดเด่นของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลบ้านนาคือ สภาพแวดล้อมในเขตพื้นที่นาร่องสะอาด ทัศนียภาพสวยงาม ถนนเป็นระเบียบเรียบร้อยไม่ขวางทางจราจร ลดแหล่งน้ำเชื้อโรคในชุมชน ลดปัญหาขยะตกค้างในตอนกลางคืนทำให้ไม่ส่งกลิ่นเหม็น และสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน จุดที่ต้องพัฒนา คือ การตรงต่อเวลาในการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาล การประชาสัมพันธ์/รณรงค์การจัดการขยะมูลฝอยไม่สม่ำเสมอ และควรจะมีแนวทางในการจัดการขยะอินทรีย์ที่เป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุปการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ต้องขึ้นอยู่กับ การสร้างความเข้าใจกับชุมชน การแก้ไขปัญหา ต้องได้รับความร่วมมือของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันแก้ปัญหาไปพร้อม ๆ กัน เริ่มจากการปลูกจิตสำนึกให้เกิดขึ้นกับบุคคลและชุมชนเป็นหลัก สร้างความเข้าใจกับชุมชนมองเห็นปัญหาที่แท้จริงแล้วนำปัญหาเหล่านั้นมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทในชุมชน จากเอกสารที่เกี่ยวข้องมองเห็นได้ว่าการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะ ต้องเริ่มแก้จากจุดเริ่มต้นคือครัวเรือน ปัญหาสุดท้ายอยู่ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำจัดขยะ เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหาขยะทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องปรึกษาและหาทางออกร่วมกันถึงจะสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้นในแต่ละประเด็น โดยเฉพาะประเด็นการปฏิบัติ เพราะจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล

เอกสารอ้างอิง

- ถวิลวดี บุรีกุล. (2548). การมีส่วนร่วม:แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- พิรยา วัชโรทัย. (2556). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเมืองแกลงจังหวัดระยอง. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- รุ่งกานต์ พลายแก้ว และประภัสสร อักษรพันธ์. (2562). ผลของการจัดการขยะมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนาเดิม จังหวัดสุราษฎร์ธานี.วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 5(2).
- สมไทย วงษ์เจริญ. (2551). คู่มือการคัดแยกขยะประจำบ้าน. กรุงเทพฯ: จำปาทองพรีนติ้ง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบาไไทย. (2562). ฐานข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลบาไไทย. สงขลา: องค์การบริหารส่วนตำบลบาไไทย